

Dialog og samhandling mellom forvaltningsnivåene i EU/EØS-arbeidet

Utvalgte referansedokumenter / bakgrunnsressurser som underlag for diskusjon på internasjonalt fylkesnettverks samling i Skien 13. og 14. november 2018

1. Norge i Europa - *Regjeringens strategi for samarbeidet med EU 2018-2021*
2. Fylkeskommunenes europeiske arbeid – Omfang og mangfold. En sammenstilling av fylkeskommunenes europeiske arbeid. Viktige roller for de nye regionene. Rapport utformet av Fred Olav Sørensen.
3. Temanotat om Team Norway, til EPF 15. november 2017
4. KS-rapport: EU på dagsorden i norske kommuner og fylkeskommuner

Norge i Europa - Regjeringens strategi for samarbeidet med EU 2018-2021

[Lenke til strategien](#)

Fylkeskommunenes europeiske arbeid – Omfang og mangfold. En sammenstilling av fylkeskommunenes europeiske arbeid. Viktige roller for de nye regionene.

Rapport utformet av Fred Olav Sørensen på oppdrag fra UD/KMD. Kap 6.3 (s 68 og utover,) inneholder en rekke anbefalinger når det gjelder der europeiske samarbeidets rolle i de nye regionene og samhandling mellom fylkeskommunene, regional stat, departementer og i UD både i politikktutforming og i programarbeid

[Rapporten i sin helhet](#)

Kap. 6.3 fra rapporten:

6.3 Nærmere om det europeiske samarbeidets rolle i de nye regionene.

De anbefalingene som er gitt ovenfor om regionenes rolle som samfunnsutvikler er et sentralt utgangspunkt for at regionene skal gjøre en god jobb. De danner et bakgrunnsteppe for den utdypingen vi nedenfor vil gi om hvordan de enkelte delene av det europeiske samarbeidet kan berike og styrke regionenes utvikling og egen tjenesteyting. De punktene som tas opp nedenfor er å anse som anbefalinger vedrørende den rollen regionene bør forsøke å spille i europeisk sammenheng. Følgende temaområder er viktige (temaenes viktighet er avhengig av hvilken sammenheng vi befinner oss i, så rekkefølgen de nevnes i er ikke prioritert):

6.3.1 Å identifisere og styrke aktuelle arenaer for samspill mellom departementene og regionene.

Dialogen mellom departementene og regionene er en nøkkel for å lykkes med tjenesteytingen og med rollen som samfunnsutvikler. Det gjelder både i utviklingen av europeisk strategiarbeid og i gjennomføring av strategiene på en slik måte at alle aktørene trekker i samme retning der hvor det er naturlig. For å synliggjøre og fokusere på betydningen av at det skapes et lagarbeid mellom ulike aktører, gjennom deling av informasjon og kunnskap, brukes i denne sammenheng betegnelsen «Team Norway». Regionens ledere på ulike nivåer og sektorer har en rekke arenaer (fora) hvor de møtes jevnlig. Samspillet mellom departementene og KS må prioriteres slik at de relevante arenaene samarbeider om dagsorden for dialogen og gjennomføring av konklusjoner. Det regionale folkevalgte

nivået har et bredt etablert samarbeid med europeiske regioner gjennom europeiske organisasjoner og nettverk. Kunnskap og perspektiver oppnådd i arbeidet i disse organisasjonene vil styrke «Team Norway's» arbeid.

6.3.2 Europapolitisk Forum foreslås reorganisert når den nye regioninndelingen er på plass, slik at alle regioner er godt representert når dialogen med departementene videreutvikles. Europapolitisk Forum blir et sentralt virkemiddel i dialogen mellom departementene og regionene, og skal overvåke hvordan «Team Norway» fungerer og sørge for at det europeiske samarbeidet gir de nødvendige impulsene til regionenes utviklings- og innovasjonsarbeid. Det regionale folkevalgte nivået vil være en naturlig deltaker i dette forumet. Det vil være naturlig at alle de nye regionene blir direkte representert politisk i forumet når den nye regioninndelingen er etablert. Kommunenes samspill med regionene og forumet vil også bli avklart.

6.3.3 Regjeringen må, gjennom de berørte fagdepartementene, sørge for å gi regionene impulser til innovasjonsprosesser knyttet til sine respektive fagansvar. Det er behov for et samarbeid med regionene om framtidige tematiske utfordringer på de ulike fagområdene departementene har ansvar for. Det er viktig at fagdepartementene i tidlig fase også ser på mulige konsekvenser av nye EØS-tiltak for regionene og kommunene. Dette kommer i tillegg til det arbeidet som vil skje i Europapolitisk Forum. Fagdepartementenes signaler er noe av bakgrunnen for at fylkeskommunene allerede i dag i stor grad arbeider «europeisk» på alle sine ansvarsområder, og innovasjon er en fremtredende årsak og forventning knyttet til arbeidet. Flere fagdepartement, blant annet Kunnskapsdepartementet, gir for eksempel tydelige signaler om at europeisk samarbeid fremmer innovasjon innen utdanningsfeltet.

6.3.4 Regionens ledelse bør styrke regionkontorene i Brussel sin rolle som medspillere for regionutviklingen. Regionledelsen har en viktig rolle som katalysator for og organisator av bestillinger til regionkontorene. Denne rollen kan tydeliggjøres. Selv om de enkelte regionkontorene eies av ulike typer konsortier, vil regionens ledelse kunne spille en avgjørende rolle for å involvere Brussel-kontorene i tenkingen rundt «Team Norway». Det folkevalgte regionale nivået drar god nytte av tilstedeværelse i Brussel gjennom sine regionkontorer og viser hvordan fylkeskommunene i dag investerer egne midler for å tilrettelegge for regional innovasjon, utvikling og vekst gjennom europeisk samarbeid. Rollen som katalysator for og organisator av bestillinger til regionkontorene i Brussel bør tydeliggjøres. Regionenes samspill med Kunnskapskontoret og KS sitt Brussel-kontor er også viktig her.

6.3.5 Den langsiktige utviklingen av Norges involvering i Interreg-samarbeidet, og regionenes rolle i den sammenheng, må avklares. For at Interreg-samarbeidet skal kunne fungere tilfredsstillende, må det gis stabile rammebetingelser. Interreg er et svært relevant virkemiddel for regional innovasjon, omstilling og vekst, samt løsning av konkrete grenseutfordringer innen eksempelvis samferdsel og infrastruktur, naturforvaltning, sikkerhet og beredskap. Programmene er for fylkeskommunene effektiv utnyttelse av regionale utviklingsmidler, og muliggjør igangsetting av innovasjonsprosjekter av større volum og med flere aktører. Eksempelvis utløste de 38,3 mill. kr Hedmark fylkeskommune investerte i programmet i perioden 2007-14, ca. 425 millioner i ekstern finansiering. Interreg er også et virkemiddel mange av fylkenes klynger, bedriftsnettverk, offentlige aktører og forsknings- og utdanningsinstitusjoner kjenner godt og benytter. Interreg oppleves for mange av disse aktørene, spesielt de utenfor de sterke kompetansemiljøene i de norske tradisjonelle universitetsbyene, som lettere tilgjengelig og hvor sjansen for å lykkes er større enn i H2020. Interreg er dermed svært viktige innovasjonsdrivere i regionene, og ofte et springbrett til nettopp H2020 deltakelse.

6.3.6 Regionenes rolle som medspiller for GCE-, NCE- og Arena-klyngene må være bevisstgjort for alle parter i regionen. NFR, IN og SIVA samarbeider om utviklingen av klyngene og regionens ledelse

må sørge for at rolleforventningene mellom dem selv og virkemiddelaktørene er godt tydeliggjort og at de gjensidige forventningene følges opp med regelmessig dialog og iverksetting av konklusjoner.

6.3.7 Regionenes organisering av nettverk for å styrke europeisk samarbeid bør ses i sammenheng med de nettverkene Forskningsrådet nå bygger opp (se 6.3.8), slik at egen intern organisering spiller best mulig sammen med Forskningsrådets EU-nettverk.

6.3.8 EU-nettverkene som nå er etablert i landets regioner vil være viktige katalysatorer for innovasjonsprosjekter, særlig gjennom satsing på Horisont 2020-prosjekter. Fylkeskommunene er i dag sterkt involvert i de regionale nettverkene både i medfinansiering og på operativt nivå. For å få maksimal effekt ut av nettverkene kan nettverkene arbeid trekke synergier på fylkeskommunenes-program og partnerkapsarbeid i Interreg. I noen nettverk har fylkeskommunen koordinatorrollen i nettverket i samarbeid med høgskoler. Dette bidrar til en god integrering av nettverkets aktiviteter i fylkeskommunenes oppgaveløsning. De nye regionenes ledelse kan gjennom sin autoritet gjøre mye for å oppnå maksimal effekt av disse nettverkene arbeid. Flere fylker, hvorav Oslo kanskje er det mest utpregete, har i dag systematisert nettverksarbeidet slik at dette inngår som en integrert del av oppgaveløsningen i fylket og fører til at løpende oppgaver avfører innovasjonsprosjekter som så blir innlemmet i strategiske planer og deretter gjennomført. Det er mye å lære av disse eksemplene for regioner med kortere erfaring på dette området.

6.3.9 Integrering av internasjonal praksis og læring i utdanningsløpet. Flere fylker er i dag gode på å integrere europeisk samarbeid i utdanningssystemet på videregående skole. Praksisopphold for læring og erfaringsutveksling for yrkesfagelever, lærlinger og ansatte ved utdannings- og opplæringsinstitusjoner er eksempler på dette. De nye regionene bør ta opp i seg den rollen som ligger i å bruke Erasmus+ som systematisk element i utdanningsløpet, både for elever og lærere. I mange fylker er fylkeskommunene pådriver for utnyttelse av Erasmus+ og en koordinator for det regionale arbeidet med programmet. Det er i mange fylker et godt etablert samarbeid med SIU. Dette samarbeidet kan formaliseres og koordinatorrollen tydeliggjøres. Ledelsen i de nye regionenes utdanningsinstitusjoner bør, i samarbeid med regionenes ledelse, sette dette på dagsorden på en grundig måte, slik at alle regioner har dette som en naturlig del av sin dagsorden.

6.3.10 De nye regionenes rolle som igangsetter og pådriver vil kunne rette seg mot hele spektret av EUs programmer. Fylkeskommunene har i dag en etablert rolle som igangsetter og pådriver for prosjekter innenfor et bredt spekter av europeiske programmer. De arbeider innenfor flere av de europeiske programmene enn Interreg, H2020 og Erasmus+, og med en rekke flere aktører enn SIVA, IN og Forskningsrådet (se omtalen i kapittel 2.1 om dette). Innen kulturfeltet er Kulturrådets rolle som nasjonalt kontaktpunkt for EUs kultur- og mediaprogram Creative Europe sentral. Innenfor utdanningsfeltet er samhandling med og rollen SIU har en svært viktig partner for fylkeskommunenes europeisering av oppgaveløsning. Innenfor klima og energi er ulike direktorater sentrale. Fylkeskommunenes samspill med sine kommuner er også sentralt i dette bildet.

6.3.11 EØS-midlene gir spesielle åpninger for samarbeid med Øst- og Sentral-Europa, Portugal, Malta og Kypros. EØS-midlene som bevilges til samarbeidsprosjekter med øst-europeiske og noen andre av EUs medlemsland (Portugal, Malta og Kypros) er en viktig plattform for samarbeid mellom norske regioner og regioner i andre europeiske land. Dette systemet kan videreutvikles som vinn-vinn-prosjekter for både mottakerland og for norske regioner. Informasjon fra regionens ledelse til aktører i regionen om ordningen vil kunne gi gode impulser til samarbeid. KS er i en nøkkelrolle når det gjelder å formidle aktuelle muligheter til norske kommuner og fylkeskommuner, men Innovasjon Norge og andre institusjoner er også viktige i denne sammenheng. Det er mottakerlandene som styrer prioriteringene.

6.3.12 Regionenes samspill med de sentrale virkemiddelaktørene NFR, IN, SIVA og SIU i europeisk perspektiv vil være avgjørende for dynamikken i de prosessene som iverksettes.

Virkemiddelaktørenes vektlegging av regionale innovasjonssystemer og kompetansebygging er utgangspunkt for regionenes samspill med NFR, IN, SIVA og SIU. Gode regionale innovasjonssystemer er bygget på veldrevne samarbeidsarenaer der de oppgavene som skal løses er klart definert og deltakerne har de nødvendige fullmakter fra sin ledelse til å ta løpende beslutninger. Deltakerne kommer fra alle de regionale institusjonene og de nasjonale institusjonenes regionale representanter som er relevante for de oppgavene som skal løses. Regionens ledelse bør sørge for at departementene, virkemiddelaktørene og regionene sammen skaper betingelser som letter framveksten av slike regionale innovasjonssystemer.

6.3.13 Regionens ledelse må utfordre silotenkningen i statlige og regionale etater. Dette kan gjøres ved at regionens ledelse bruker strategiarbeidet bevisst for å etablere tverrgående innovasjonsprosjekter der mange etater involveres. Europeiske samarbeidsprosjekter er ofte velegnete for å bryte opp silotenkningen. Dirigentrollen ligger hos regionens ledelse. Det å sette mål og skape oppslutning om arbeidet ligger i denne rollen. Fylkeskommunene benytter i dag Interreg som virkemiddel for gjennomføring av slike tverrgående innovasjonsprosjekter. Flere Interreg-prosjekter innenfor det såkalte a-programmet (samarbeid med naboregioner rett over grensen) omfatter en 10-20 talls regionale partnere fra offentlig, akademia og privat næringsliv.

6.3.14 Smart spesialisering er en tematikk som er under utvikling i flere regioner. Regionenes ledelse har gjennom EU-programmet «Smart spesialisering» et verktøy som brukes på fleksible måter for å identifisere hva den enkelte region har av sterke sider og hvordan disse sterke sidene kan lede til «spin offs» i ulike retninger. Dette er åpenbart en tematikk som

inviterer til bred regional involvering og til dialog med sentrale myndigheter og andre som har sterke interesser på de samme områdene. I den grad regionene ønsker bistand og ressurser til slikt prosjektarbeid, vil også EUs budsjetter kunne være til hjelp, slik flere norske fylker allerede har erfart. Et viktig element med strategier for smart spesialisering er helhetstenkning i virkemiddelbruk, for å sikre at de ulike virkemiddelaktørene trekker i samme retning, og midler kanaliseres til identifiserte områder. Rammeverket inviterer til dialog med sentrale myndigheter, men forplikter også regional stat til å samhandle om middelbruk og implementering. RIS3 er også et verktøy for å sette standarder med europeiske regioner og koble seg på europeiske verdikjeder.

6.3.15 Bruk av innovative offentlige anskaffelser må få en sentral plass i dialogen mellom regionene og departementene. Mange regioner sliter med å se de mulighetene som ligger i innovative anskaffelser. De som er budsjettansvarlige for anskaffelser i regionene tror gjennomgående at det ikke finnes rom i konkurranseregelverket for å etablere utviklingsprosjekter i forbindelse med offentlige anskaffelser. Ansvarlige departementer bør være aktive med å vise regionene de mulighetene EØS-avtalen og norsk regelverk åpner opp for denne typen innovasjonsprosesser, og regionens ledelse bør være aktive i å oppfordre sine etater til å bruke verktøyet og initiere slike prosesser i etatene.

6.3.16 Regionale forskningsfond (RFF) bør fortsatt være et sentralt virkemiddel for regionenes direkte engasjement i forskning og innovasjon. RFF-ene har vært en vellykket satsing for å mobilisere fylkene til eget engasjement i forskning og innovasjon. En viktig nøkkel til denne suksessen er det forhold at fylkenes aktører er ansvarliggjort gjennom den myndigheten de er gitt til selv å bestemme innretningen på den støtte de gir. Et av deres fortrinn er at de kan nå ut til små virksomheter som ønsker å gå aktivt inn i innovasjonsprosesser sammen med andre. De er ikke blitt overstyrt av staten, og dette kjennetegnet bør opprettholdes.

6.3.17 Fylkeskommunene har, slik vi blant annet har sett i kapittel 3, realisert en rekke vellykkete europeiske samarbeidsprosjekter. Disse eksemplene, og alle andre gode eksempler vi ser, er svært inspirerende og det er en oppgave å sørge for at de blir publisert på en lett tilgjengelig måte, både på de statlige nettsidene og på de regionale nettsidene, slik at flest mulig kan få nytte av dem. Flere nettsider har god informasjon, som for eksempel www.interreg.no, www.forskningsradet.no og andre, men det kan være behov for å se nærmere på hvordan inngangen til eksemplene kan gjøres mer samlet. Da vil det bli lettere å se eksemplene fra Interreg, Horisont 2020, Erasmus+ og andre programmer som Creative Europe i sammenheng med hverandre.

6.3.18 Aktiv og stabil deltakelse i europeiske paraplyorganisasjoner gir samarbeidsallianser og åpner dørene for norske aktører. Gjennom stabil og målrettet deltakelse i sentrale og regionale europeiske paraplyorganisasjoner skaper vi nettverk og samarbeidsallianser som utvider mulighetene for norske aktører i næringsliv, forskning, kulturliv, offentlig tjenesteyting og andre samfunnsområder. Slik deltakelse gir, i tillegg til nettverk og allianser, nye perspektiver på vår egen virksomhet, det åpner for ideer fra andre om hvordan de møter sine utfordringer, og det gir gjensidig motivasjon og kompetanseoverføring. Dette gjelder hele spennet fra overordnede politiske fora til sektorfora hvor fagspørsmål står i sentrum. Bevisst samarbeid mellom norske aktører, slik det er nevnt med «Team Norway» i 6.3.1 ovenfor, vil være en viktig del av dette.

Temannotat Team Norway, sak 2 Europapolitisk forum 15. november 2017

Notatet ink. vedlegg er gjengitt i sin helhet:

Team Norway

1. Bakgrunn

EPFs møte i Kirkenes 22. september 2016 ga Kontaktgruppen i oppdrag å se nærmere på gode modeller for dialog, samhandling og informasjonsutveksling mellom forvaltningsnivåene i europapolitiske spørsmål, i forbindelse med utviklingen av Team Norway¹. Målet er å finne fram til og styrke samspillet om pågående og framvoksende politikkområder.

Som ledd i oppfølgingen av saken, besøkte tidligere statsråd Vik Aspaker regionkontorene i Brussel i oktober 2016. Hun lag stor vekt på både [Godt lagarbeid – 'Team Norway'](#) og [Regionenes rolle for Europas framtid](#). Videre deltok KS styreleder på møte i UD koordineringsutvalg for EØS-saker (for departementene) i april 2017. [EPF møttes også for første gang i Brussel i mars i år](#). Der diskuterte forumet bl.a. hvordan norske og nordiske regioner gjør bruk av og forholder seg til EUs regional- og samhörighetspolitikk.

Det finnes mange aktører og arenaer for europapolitiske spørsmål. Aktørene kan oppnå gevinst ved å høyne bevisstheten om mulighetene, og se norske interesser i europapolitikken bedre i sammenheng. EPF var i sin diskusjon i Kirkenes tydelige på at det

---

¹ Det vises til Team Norway notatet fra møtet i Kirkenes 22.09.16, for mer bakgrunn, oversikt over ulike nettverk og organisasjoner og eksempler på godt samspill over forvaltningsnivåene.

ikke er behov for å etablere nye arenaer. For å sikre at lagspillet i «Team Norway» gir merverdi, krever det god og målrettet informasjonsdeling, aktiv oppfølging gjennom eksisterende nettverk og møteplasser, og konkret dialog om spesifikke saker.

2. Problemstilling

Utvikling av lagspillet i Team Norway må ta utgangspunkt i det formelle ansvaret til de ulike forvaltningsnivåene. Fylkeskommuner og kommuner har ulike ansvarsområder, også innen saksområder påvirket av EU/EØS. Fylkeskommunene har bl.a. rollen som regional samfunnsutvikler. Meld. St. 22 (2015-2016) Nye folkevalgte regioner –rolle, struktur og oppgaver viser følgende tre dimensjoner ved den regionale samfunnsutviklerrollen: Gi strategisk retning til samfunnsutviklingen, mobilisere ulike aktører med ressurser og samordne og koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk. Kommunene har ansvar som samfunnsutvikler, tjenesteyter, demokratisk aktør og arbeidsgiver. I dette notatet forsøker vi å systematisere ambisjonene om styrket samspill over forvaltningsgrensene i europapolitikken. En viktig inngang er fylkeskommunenes arbeid med EU/EØS som ledd i utviklingsrollen².

Spørsmål til diskusjon

- 1) Er EPFs medlemmer enige i at de omtalte områdene i kapittel 4, politikkutvikling, identifikasjon av lovforslag, høringer, mobilisering til og gjennomføring av EUs programmer og erfarings- og kunnskapsutveksling bør følges opp slik notatet beskriver? Er det andre områder som også bør med her?**
- 2) Hvor og hvordan jobber vi best sammen, og hva gjør vi når det fungerer godt?**
- 3) Er EPFs medlemmer enige i at forslagene til oppfølging som er skissert i kapittel 5 er de mest aktuelle? Er det andre tiltak som burde vært nevnt?**
- 3) Hvordan kan vi bruke dagens møteplasser, også Europapolitisk Forum, bedre, for å styrke dialogen?**
- 4) Hva kreves av kontaktpunkter og nettverk i departementer, regioner og kommuner?**

3. Hva er Team Norway og hvem er med?

Kjernen i begrepet Team Norway, er godt lagarbeid for å oppnå enda bedre resultater til beste for norske interesser og for landet som helhet. Team Norway peker derfor ikke på én bestemt gruppe mennesker eller institusjoner, men heller på utvikling av mer systematiske måter å samarbeide på om europapolitiske saker.

Med utgangspunkt i Regjeringens arbeidsprogram for samarbeidet med EU, har UD lagt vekt på å få til gode rutiner for informasjonsdeling. Oversikt over prioriteringer i EU/EØS-arbeidet framgår av [Regjeringens arbeidsprogram](https://www.regjeringen.no/contentassets/825a10ac5ee84817a220a4d07f9ddaa4/nn-no/pdfs/prp201620170084000dddpdfs.pdf) og er fulgt opp med egne websider om

---

² Jf. Prop. 84 S om Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/825a10ac5ee84817a220a4d07f9ddaa4/nn-no/pdfs/prp201620170084000dddpdfs.pdf>

[Europapolitikken](#), ukentlige [Nyhetsbrev](#) og eget [Nytt fra EU-delegasjonen om kommunal- og regionalpolitikk](#). Samtidig er alle andre aktører medansvarlige for å følge opp relevante saker. Her spiller nyhetsbrevene fra regionkontroene i Brussel og [KS 'På gang i EØS'](#) en nyttig rolle. EPF selv og TV-gruppen³ har viktige roller i kontakten mellom forvaltningsnivåene, som hhv. et politisk og et faglig forum for informasjon om europapolitiske saker under utvikling.

4. Områder hvor Team Norway-tankegangen er særlig viktig

Det er EUs arbeid med politikkutvikling, EUs lovgivningsprosesser (inklusive de interne norske prosessene for gjennomføringen av lovene i norsk lov), EUs programmer og EØS-finansierings fasen som danner utgangspunktet, og i stor grad er styrende, for organiseringen av EØS-samarbeidet innad i Norge.

Nedenfor trekker vi fram noen områder der informasjonsdeling og lagspillet kan styrkes.

4.1 Mobilisering til og gjennomføring av EU-prosjekter

Det er satset mye for å mobilisere og bistå norske deltakere til å delta i EUs programmer. God og målrettet kontakt mellom regionale og statlige aktører etter behov, vil styrke norsk deltakelse og gi norske aktører bedre utbytte av programmene.

Arbeidet med EUs programmer skjer i mange fora der norske aktører er med. KD leder arbeidet med Horisont 2020 og Erasmus+ fra norsk side, mens KMD leder arbeidet med Interreg, i samarbeid med fylkeskommunene. Forskningsrådet, Innovasjon Norge og SiU er sentrale medspillere. De sistnevnte har god tilstedeværelse på regionalt nivå og driver en aktiv informasjonsdeling og dialog med interesserte aktører i fylkeskommuner og kommuner. Mange norske forskningsinstitusjoner spiller også en sentral rolle her.

Andre EU-programmer med norsk deltakelse er bl.a. Kreativt Europa (kontaktpunkt Kulturrådet), Helseprogrammet (kontaktpunkt Helsedirektoratet) og den digitale delen av CEF (Connecting Europe Facility, kontaktpunkt DIFI). Oversikt over programmene Norge deltar i fins her: <https://www.regjeringen.no/no/tema/europapolitikk/eos1/byra-program-samarbeid/Deltakelse-i-EU-programmer/id755361/>

EUs programmer er en kilde til økt ressurstilgang, utvikling av kompetanse i f.eks. innovasjonsarbeid, og sterkere samspill med virkemiddelapparatet. Fylkeskommunens rolle som «kapasitetsbygger», mobilisator og informasjonsknutepunkt for regionale og lokale aktører kan utvikles, ved bedre og mer spisset informasjonsdeling og samarbeid mellom virkemiddelapparatet og fylkeskommunene. Slik kan mulighetene for internasjonalt samarbeid og finansiering fra EUs programmer utnyttes enda bedre.

Regionale og lokale aktører må også selv etterspørre informasjon om EUs programmer fra de aktuelle kontaktpunktet for programmet det gjelder. Prop. 84 S (2016-2017) peker på det europeiske samarbeidet som et viktig element i fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler. Fylkeskommunenes rolle som samfunnsutviklere innebærer ansvar for

---

³ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/tidlig-varsling-av-viktige-eu-initiativ/id750353/>

mobilisering av, informasjon til og dialog med kommunene og andre relevante aktører i eget fylke om både potensiale og behov.

Utviklingen av EØS-finansieringsordningen⁴ har gått inn i en ny fase, hvor den rollen norske aktører spiller vil bli større. Dette åpner nye muligheter for både fylkeskommunene og kommunene. Målet er økt deltakelse fra fylkeskommuner og kommuner, både i prosjekter og som mobilisatorer for aktører i sine områder. UD er det sentrale departement i utvikling og gjennomføring av denne ordningen, og samarbeider med mange institusjoner i den forbindelse. KS Internasjonale prosjekter er programpartner for flere områder sentrale for kommuner og fylkeskommuner. Ansvar for informasjonsdelingen om dette ligger i UD og disse samarbeidende institusjonene ([programpartnerne](#)). UD har på anmodning fra fylkeskommunene, bedt de norske programpartnerne spre informasjon om planlagt aktivitet.

4.2 Erfarings- og kunnskapsdeling

Deling av kunnskap, erfaringer og historiene om gode prosjekterresultater i kommuner, fylker og bedrifter er viktig for å lære, bli inspirert til ytterligere innsats, for å skape legitimitet for bruk av prosjektmidler, og for bruk i dialogen med EU om politikk-, lov- og programutvikling. Her har både staten, kommunesektoren og prosjektpartnerne et ansvar.

Spredning av suksesshistoriene og de nye løsningene som innsatsen har ført til er vesentlig for å dele kunnskap og erfaringer. For Horisont 2020 står Forskningsrådet og Innovasjon Norge i sentrum for dette, mens KMD sprer resultater av Interreg, via <https://interreg.no/>. Også andre EU-programmer med norsk deltakelse, deler resultater på sine nettsider. Videreutvikling av dette arbeidet bør etterstrebes.

Eksempel- Innovasjon

Innovasjon er et mål både i norsk og europeisk sammenheng. Mange EU-programmer har innovasjon som et prioritert område. Gode innovasjonsprosesser dreier seg om lagspill mellom dem som ser behovet for innovasjon, og dem som kan levere innovasjonen. Offentlige forvaltningsorganer på statlig, regionalt og lokalt nivå, bedrifter og forskningsinstitusjoner er alle involvert i dette. Gode eksempler finnes bl.a. under [Forskningsrådet suksesshistorier](#) (se også vedlegg 2).

Et konkret tema for innovasjon i offentlig sektor er Innovative offentlige anskaffelser. Dette illustreres blant annet gjennom Leverandørutviklingsprogrammet (LUP). Hvis slike prosesser også knyttes til EUs programmer, slik vi nå for eksempel ser med prosjekter innenfor «Smarte byer» og i flere Interreg prosjekter, ligger det et enormt potensiale der man kommer i samarbeid med de beste innovasjonsmiljøene i verden. Utvikling av innovative offentlige anskaffelser gjennom EUs programmer, er en mulighet alle offentlige aktører kan gripe, men fylkeskommunene og de aktørene som samarbeider om LUP bør ta et hovedansvar for å få fram god praksis her.

---

⁴ <https://eeagrants.org/>

5. Aktuell oppfølging

Deling av informasjon på riktig tidspunkt, og dialog om viktige saker av felles interesse, er en nødvendig forutsetning for at Team Norways arbeid vil gi bedre resultater for norske interesser i europapolitikken. Jo mer omforente arbeidsformer vi utvikler på områdene ovenfor, jo bedre vil vi kunne utnytte situasjonene hvor økt samhandling gir gevinst.

Det er en oppgave for Regjeringen å sørge for at sektordepartementene og deres underliggende etater styrker involvering av kommunesektoren på områdene ovenfor. I Prop. 84 S (2016-2017) vises det til at veilederen for utredningsinstruksen på områdene som er omfattet av EØS- og Schengen-saker, i større grad må tydeliggjøre at fylkeskommunene skal involveres i departementenes og etatenes arbeid med denne typen saker. Utenriksdepartementet vil følge opp dette.

På bakgrunn av kapittel 4 ovenfor vil følgende områder kunne utvikles videre:

1) Tydelig og tidlig identifikasjon av aktørenes interesser i en gitt sak, for å sikre at konkrete felles interesser framtrer.

Norske interesser vil ofte være sammenfallende. Tidlig identifikasjon av felles interesser, tydeliggjort på en operativ måte, eller deling av innspill til EU, styrker mulighetene for at lagspillet gir gode resultater. Hvem og hvordan man konkret spiller sammen, må aktualisere seg i den enkelte sak. Her har både staten og kommunesektoren ansvar for å følge med, og ta kontakt med de aktuelle samarbeidspartnerne.

Lister over saksområder som er på dagsorden må gjøres lett tilgjengelige av fagdepartementene for kommunesektoren og andre aktører i Norge som er berørt, slik at disse har et grunnlag for å etterspørre dialog. Europakommisjonen har ofte åpne høringer, der alle aktører kan melde sine innspill direkte.

Fagdepartementene kan styrke informasjonen til kommunesektoren, og fylkeskommuner og kommuner kan følge nøye med på sine områder. De aktørene som er opptatt av ett aktuelt tema, kan ha dialog om posisjoner, og evt. gi innspill med felles innhold til Europakommisjonen.

2) Strategisk bruk av eksisterende arenaer og prosesser.

Kunnskap om og god bruk av eksisterende arenaer, gjør at saker av felles interesse fanges opp tidlig. Et samspill mellom stat og kommunesektor blir enda nyttigere om aktørene er bevisste på samarbeidsgevinster, og interesser og mål er presise. Både staten og kommunesektoren må følge opp de aktuelle europapolitiske saker og tema som diskuteres på arenaer de deltar på. Notatet om Team Norway til EPFs møte i Kirkenes 22. september 2016, gir en oversikt over eksisterende arenaer og verktøy for samarbeid, og viser noen eksempler på god samhandling og bruk av europeiske organisasjoner.

3) Ajourførte oversikter over nettverk som er aktuelle partnere.

Det kan ligge en stor forbedringsmulighet i å dele informasjon om faglige og tematiske nettverk, med tanke på økt informasjonsdeling og dialog over nettverksgrenser.

Kontaktgruppen i EPF kan gis ansvaret for nærmere å drøfte informasjonsprosess om dette. Dette kan også ses i sammenheng med en kommende reorganisering av EPF i forbindelse med regionreformen, se punkt 5 nedenfor.

4) Oppfølging av satsingsområdene i EUs programmer med sikte på kobling til norske aktører.

Ved oppdatering og rulling av EUs programmer og EØS-ordningen pekes det ut særlige satsingsområder på et tidlig stadium. Noen norske miljøer er gode på å identifisere disse tidlig, slik at de får vurdert om de er relevante for dem. Her må både aktører i staten og kommunesektoren lære av sine kolleger som arbeider godt. Aktører og nettverk med gode erfaringer og resultater har ansvar for å spre informasjon og inspirasjon.

Eksempel - kobling til norske innovasjonsprosjekter og offentlige anskaffelser.

Innovative offentlige anskaffelser kan være et eksempel på et område som kan utvikles i samspill med EUs programmer, noe EU oppmuntrer til.

5) Bruk av de nye fylkeskommunenes styrkede rolle som samfunnsutviklere i europeisk samarbeid

Fylkeskommunene vil være sentrale i Team Norways arbeid, ved å prioritere europapolitisk arbeid som en viktig del av sin samfunnsutviklerrolle. Dette var tema under Regjeringens kontaktkonferanse for fylkeskommunene i mai 2017. De nye fylkeskommunene kan være enda bedre rustet til å påvirke relevante politikkområder i EU. Deltakelse i europeiske nettverk, dialog med kommunene om mulighetene i det europeiske samarbeidet, gode regionale samarbeidsarenaer, iverksetting av regionale utviklingsprosesser på egne ansvarsområder, samt å være aktive overfor de relevante delene av statsapparatet, er områder fylkeskommunene har store muligheter til å utvikle videre.

Samspill med regionkontorene i Brussel, Forskningsrådet, Innovasjon Norge, SiU og andre aktuelle kontaktpunkter for EU program Norge deltar i, vil styrke fylkeskommunenes arbeid med påvirkning av EUs politikk, og gi økt nytte av EUs programmer.

Prop. 84 S (2016-2017) peker på at regjeringen vil gjennomgå arenaene der sentrale og regionale forvaltningsmyndigheter møtes rundt internasjonale spørsmål når de nye fylkeskommunene er etablert. Dette skal å bidra til å se de ulike arenaene i sammenheng, og bruke de mer effektivt. Utenriksdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet tar sikte på å reorganisere Europapolitisk Forum slik at de nye fylkeskommunene blir godt representerte i dialogen mellom regjeringen, kommunesektoren og Sametinget om europapolitiske spørsmål. Det tas sikte på at alle fylkeskommunene skal være direkte representerte i forumet.

En nærmere diskusjon av Europapolitisk Forums rolle, som en del av Team Norway, kan også være et aktuelt tema for et senere møte. Her kan man se på forumets rolle som følge av regionreformen, og bl.a. utvikling av samarbeid i implementeringsprosessen, der EØS-direktiver og –forordninger gjennomføres i norsk lov.

Vedlegg 1: Viktige aktører innenfor rammen av «Team Norway»

Den grunnleggende tankegangen bak betegnelsen «Team Norway» er konstateringen av at det er mange sterke miljøer i Norge som arbeider godt med EØS-saker, og at vi som land har mye å vinne på å utvikle et godt samspill på de områdene hvor vi har felles interesser. Potensialet for gevinster ligger dels i bedre påvirkning av utformingen av lover og regler, og dels i sterkere gjennomslag for norsk deltakelse i EUs programmer, og dels i styrket norsk involvering i EØS-finansieringens prosjekter.

Vi har mange aktører, prosesser og arenaer som det er viktig å være oppmerksomme på og som kan oppnå gevinst ved å høyne bevisstheten om mulighetene og styrke viljen til å se hverandre i sammenheng, uten at vi behøver å etablere nye aktører, nye prosesser eller nye arenaer. Det dreier seg i hovedsak om å sette noen oppgaver mer bevisst på dagsorden.

Notatet til møtet i Kirkenes listet opp en rekke aktører både i Norge og i Brussel som er relevante i denne sammenheng. Vi vil ikke gjenta disse her, men konsentrere oppmerksomheten om de aktørene, prosessene og arenaene som den nåværende konkrete oppfølgingen særlig vil berøre.

De sentrale aktørene er:

Nasjonale aktører: departementene og deres underliggende etater, EU-delegasjonen, Forskningsrådet, SIU, Innovasjon Norge, universiteter og høyskoler, KS sentralt.

Regionale aktører: fylkeskommunene, regionenes Brussel-kontorer, Forskningsrådets og Innovasjon Norges fylkesrepresentanter, RFF-ene og KS i regionene

Nettverk: EPF (inklusive Kontaktgruppen), tidlig varslingsgruppa, Forskningsrådets EU-nettverk, fylkesordførerne, fylkesrådmennene, fylkenes internasjonale koordinatore, lederne for departementenes spesialutvalg (SU-ledergruppa), Storbynettverket

Sentrale prosesser er:

I grenseflaten mellom Norge og EU: EUs lovgivningsprosesser, EUs programplanlegging, EØS-finansieringens faser. Disse prosessene danner utgangspunktet og er i stor grad styrende for organiseringen av samarbeidet innad i Norge.

Innad i Norge: Regjeringens arbeidsprogram for samarbeidet med EU, fylkeskommunenes og kommunenes internasjonale strategier, samspill i budsjettprosessene, prosjektsamarbeid, informasjonsdeling, ansvarsfordeling, avklaring av interesser;

Sentrale arenaer er:

For samspill mellom nasjonalt og regionalt nivå: Forskningsrådets regionale møter med lokale prosjektmiljøer, EPF, fylkesordførernes, fylkesrådmennenes og storbynettverkets samlinger, KMDs, Forskningsrådets og UDs møter med fylkeskoordinatorene, de bilaterale konsultasjonsmøtene mellom staten og kommunal sektor, samspillet mellom EU-delegasjonen og regionkontorene i Brussel, nettverkens møtekalendere.

For samspill mellom statlige aktører: Koordineringsutvalget for EØS-saker, Spesialutvalgenes (SU) møter, SU-ledermøtene med UD, Regjerings- og Stortingsnivået,

I tillegg til de norske aktørene og de fora hvor de møtes, er det selvsagt viktig å ha bevissthet på alle de organisasjonene i Europa hvor norske aktører deltar og mottar mye viktig informasjon om kommende politikk, i tillegg til at de gjennom diskusjoner der kan ha innflytelse på hva som senere blir politikken. En nærmere omtale av disse organisasjonene finnes i rapporten om fylkeskommunenes europeiske arbeid.

Det vil være uhensiktsmessig å forsøke å ha et samlet grep på alt som skjer i EU- og EØS-samarbeidet i Norge, utover det som er gjort i Regjeringens arbeidsprogram for Norges samarbeid med EU. Det er mange uavhengige aktører med egne dagsordener, samt mange prosesser og arenaer med krevende og mangfoldige dagsordener. På alle viktige samfunnssektorer gjøres det omfattende EU- og EØS-arbeid på en velorganisert måte, og de modellene vi her vil snakke om skal ikke gripe inn i det. Begrepet «modell» vil i denne sammenheng ikke dreie seg om helhetlige, integrerte systemer. Vi ser etter de grepene som kan tas for å skape merverdi på noen utvalgte oppgaver av felles interesse, uten å skape nye organisasjoner, arenaer eller prosesser.

Vedlegg 2: Suksesshistorier i samspillet mellom norske aktører og EUs programmer.

Det finnes en rekke suksesshistorier der norske aktører i fylkeskommuner og kommuner i samarbeid med private aktører og offentlige forskningsinstitusjoner har oppnådd store tilskudd fra EUs programmer til prosjekter som legger opp til innovasjon i løsning av viktige samfunnsoppgaver. I rapporten [«Fylkeskommunenes europeiske arbeid»](#) fra 29.11.2016 listes det opp nærmere 40 slike eksempler. På [Forskningsrådets «Suksesshistorier»](#) og på Innovasjon Norges og SIUs nettsider vil man finne oversikter over slike prosjekter også. Vedrørende prosjekter innenfor rammen av Interreg vil man på www.interreg.no likeledes finne oversikter over gode prosjekter. I rapporten [«Kommunesektorens deltakelse i og nytte av EU-programmer»](#) fra 2015 framkom at alle fylkeskommunene og 62 % av kommunene deltok i minst ett EU-prosjekt i perioden 2007-2015.

Vedlegg 3: Stortingets signaler i oppfølgingen av «Prop. 84 S om Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå».

Stortinget behandlet 8.juni 2017 regjeringens proposisjon Prop. S om Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå. I Innst. 385 S (2016 – 2017) fra kommunal- og forvaltningskomiteen framkommer følgende merknader om styrkingen av det europeiske strategiarbeidet mellom stat og regionalt nivå:

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at regjeringen vil styrke det europapolitiske strategiarbeidet mellom stat og regionalt nivå, og at dette arbeidet skal systematiseres bedre. Når det kommer nye EU-initiativ for politikk og regelverk, vil fylkeskommunene involveres tidligere og mer aktivt i det europapolitiske arbeidet til departementene og etatene. Europapolitisk Forum skal

reorganiseres slik at de nye fylkeskommunene blir godt representert i dialogen mellom regjeringen, kommunesektoren og Sametinget om europapolitiske spørsmål.

Flertallet viser også til at regjeringen, når de nye fylkeskommunene er etablert, vil gjennomgå arenaene der sentrale og regionale myndigheter møtes rundt internasjonale spørsmål, for å medvirke til å se de ulike arenaene i sammenheng.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg at Utenriksdepartementet ser for seg en mer aktiv rolle for de nye fylkeskommunene i europeisk samarbeid. Disse medlemmer deler denne vurderingen, men savner en konkretisering av hvilke nye ansvarsområder regionene kan motta i sammenheng med denne ambisjonen.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget deler regjeringens ambisjon om å øke fylkeskommunenes rolle i europeisk samarbeid, og ber derfor regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan regionene best kan settes i stand til å gjennomføre denne nye rollen.»

KS-rapport: EU på dagsorden i norske kommuner og fylkeskommuner

[Lenke til rapporten](#)